

АГРАРНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

DOI 10.18524/2304-1587.2019.2(35).186023

УДК 349.6:63(477)

В. О. Грищенко

студентка

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
кафедра екологічного права

вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ведення сільського господарства передбачає існування тісного зв'язку між економічною діяльністю та охороною навколишнього природного середовища. Це зумовлює необхідність дослідження напрямів екологізації розвитку сільськогосподарського виробництва, метою якої є зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище, покращення якості сільськогосподарської продукції, дотримання природоохоронних вимог у процесі її виробництва. У статті окреслюється поняття екологізації сільськогосподарського виробництва, визначаються межі подальшої екологізації аграрного виробництва, аналізуються нормативно-правові акти, які забезпечують проведення екологізації сільськогосподарського виробництва, а також визначаються проблеми, що перешкоджають даному процесу.

Ключові слова: екологізація виробництва, охорона навколишнього природного середовища, сільськогосподарське виробництво, використання земель.

Постановка проблеми. У наш час для здійснення стабільного продовольчого постачання виникає необхідність подальшого збільшення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, що своєю чергою означає збільшення навантаження на землі сільськогосподарського призначення. Для збереження корисних властивостей землі, її використання має бути ефективним і збалансованим, здійснюватися на підставі реалізації комплексу заходів щодо збереження продуктивності земельних угідь, підвищення їхньої екологічної стійкості та родючості, зменшення порушення структури й ущільнення ґрунту, відновлення його водного і повітряного

режимів. Забезпечити виконання поставлених завдань може процес екологізації аграрного виробництва.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання екологізації сільськогосподарського виробництва неодноразово були предметом дослідження на науковому рівні. Вагомий внесок у розробку правових засад забезпечення екологічної безпеки та дослідження проблеми екологізації у сфері сільськогосподарського виробництва здійснили такі вчені: В. І. Андрейцев, В. А. Баженова, Г. І. Балюк, С. І. Бугера, А. С. Даниленко, В. М. Єрмоленко, В. В. Носік, Т. О. Коваленко, Т. Г. Ковальчук, К. А. Кондратьєва, С. І. Марченко, В. Ю. Уркевич, М. М. Федорова, О. В. Хомаківська, Т. В. Курман та інші.

Незважаючи на наявність здобутків вчених, питання екологізації сільськогосподарського виробництва залишається й досі актуальним. Зокрема потребують дослідження проблеми та перешкоди, які стоять на шляху проведення екологізації сільськогосподарського виробництва.

Тому, **метою** цієї статті є дослідження та висвітлення головних проблем правового забезпечення екологізації виробництва сільськогосподарської продукції в Україні.

Виклад основного матеріалу. В довідковому словнику під поняттям «екологізація виробництва» розуміються шляхи вдосконалення існуючих і нових технологічних процесів з метою більш повного забезпечення принципів екологічної рівноваги [1].

Своєю чергою, екологізація сільськогосподарського виробництва – це напрям розвитку сільського господарства, який забезпечує розширене відтворення природних ресурсів за рахунок формування стійких еколого-економічних систем, спрямованих на збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції через створення стійкого агроландшафту та використання екологічних методів господарювання на підставі впровадження адаптивно-ландшафтних систем землеробства, раціонального залучення до господарського обороту та підвищення ефективності використання природних, матеріальних і трудових ресурсів сільської місцевості [2, с. 54].

Тобто головною метою екологізації сільськогосподарського виробництва є покращення якості сільськогосподарської продукції, дотримання природоохоронних вимог у процесі її виробництва, підвищення ефективності використання та охорони земельних ресурсів.

Для досягнення поставленої мети треба визначитись з напрямками екологізації сільськогосподарського виробництва. Так, Т. В. Курман виділяє наступні напрями екологізації аграрного виробництва: 1) екологізація технологій ведення сільського виробництва; 2) екологізація сільськогосподарського землекористування; 3) екологізація аграрної техніки; 4) екологізація поводження з відходами сільськогосподарського виробництва; 5) екологізація захисту сільськогосподарських тварин і рослин; 6) екологізація свідомості селян; 7) екологізація використання природних лісових і водних ресурсів, атмосферного повітря. Науковець окремо наголошує, що екологізації потребує не тільки сільськогосподарське виробництво, але й сільськогосподарські роботи та супутні послуги [3, с. 98].

Своєю чергою Т. К. Оверковська зазначає, що основними напрямками екологізації сільськогосподарського виробництва є: 1) застосування ґрунтозахисних технологій ведення аграрного виробництва; 2) мінімізація техногенного впливу на землі сільськогосподарського призначення; 3) здійснення заходів охорони земель сільськогосподарського призначення та ґрунтів; 4) оптимізація структури землекористування [4, с. 137]

У своїй дисертаційній роботі Н. В. Кравець доводить, що запровадження та реалізація екологізації аграрного виробництва на практиці передбачає здійснення низки заходів як з боку держави в особі відповідних компетентних органів, так і з боку самих аграрних товаровиробників, тобто йдеться про застосування наступних заходів: 1) правових; 2) організаційних; 3) економічних; 4) організаційно-господарських; 5) екологічних; 6) еколого-світоглядних; 7) еколого-освітніх [5, с. 69-87].

На сьогодні правове регулювання у сфері екологізації аграрного виробництва відстає від вимог практики. В сучасних умовах звертає на себе увагу недостатній розвиток права – як у сфері екологізації аграрного виробництва, так і взагалі в галузі природокористування та охорони довкілля, в тому числі й при здійсненні сільськогосподарської виробничої діяльності [5, с. 69].

В українському законодавстві немає визначення «екологізація сільськогосподарського виробництва». У 2012 році були спроби законодавчого закріплення поняття у проекті Закону України «Про сільське господарство», в якому зазначено, що «...екологізація сільського господарства – система загальнодержавних, галузевих і регіональних заходів, спрямованих на впровадження у практику сільськогосподарського виробництва якісно нових, екологічно безпечних видів техніки, технологій та організації матеріального виробництва, способів і методів функціонування аграрних і агропромислових комплексів з метою раціонального використання природних ресурсів, їх збереження, відтворення та підтримання динамічної екологічної рівноваги в навколишньому середовищі» [6]. Закон так і не був прийнятий.

Але це не означає, що «екологізація сільськогосподарського виробництва» зовсім не згадується в інших нормативно-правових актах. Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1999 року, екологізація матеріального виробництва є основним принципом охорони навколишнього природного середовища [7].

Серед нормативно-правових актів, які сприяють екологізації аграрного виробництва та закріплюють перелік обов'язкових екологічних вимог щодо ведення сільськогосподарського виробництва, можна виділити: Закон України «Про пестициди і агрохімікати» від 2 березня 1995 р., Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року № 2059-VIII, Закон України «Про відходи» від 5 березня 1998 року № 187/98-ВР тощо.

Однак маємо погодитися з Т. В. Курман, яка підкреслює, що наявність значної кількості нормативно-правових актів, які стосуються екологізації сільськогосподарського виробництва, не зменшує порушень екологічних вимог з боку виробників у процесі їх діяльності. Науковець наголошує, що причиною цієї проблеми є відсутність дієвого механізму правового забезпечення екологізації аграрного виробництва [3, с. 96-97].

У науковій літературі зазначається, що екологізація сільськогосподарського виробництва може здійснюватися за допомогою розробки цільових державних програм, спрямованих на визначення напрямків розвитку аграрної сфери, досягнення ресурсозбереження, підвищення якості сільськогосподарської продукції та збереження навколишнього середовища [5, с. 72].

З 1 січня 2020 року набирає чинності Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII). Відповідно до наведеного нормативно-правового акту, однією із цілей державної екологічної політики є забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України. Окрема увага приділяється й процесу екологізації, зокрема в Законі передбачено: впровадження інструментів сталого споживання і виробництва; вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища; забезпечення сталого використання й охорони земель, покращення стану уражених екосистем і сприяння досягненню нейтрального рівня деградації земель; підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель [8].

Однак слушною з цього приводу, на наш погляд, є думка Е. В. Позняк. Науковець наголошує, що Закон характеризується описовістю й утопічністю, підміною конкретних завдань, що постають перед державою, суцільними узагальненнями та рядом оціночних понять – без конкретного змістовного навантаження. В документі надто звужено наведено перелік першочергових екологічних проблем, наприклад, не зазначено про низьку ефективність системи екологічного контролю та юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Авторка також зазначає, що лише в окремих підрозділах зазначено міжнародні акти, згідно з якими Україна взяла на себе конкретні зобов'язання, однак така вибірковість не ілюструє повноти участі України як держави у всесвітньому та європейському співробітництві. У нормативно-правовому акті не приділено уваги проблемам правового забезпечення або іншого забезпечення ефективності окремих інструментів екологічної політики [9].

Однією із засад державної екологічної політики, відповідно до Закону № 2697-VIII, є також досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), затверджених на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку в 2015 році [8].

У 2020 році планується прийняття Стратегії сталого розвитку до 2030 року. Основою для розроблення Стратегії стали 17 глобальних Цілей ста-

лого розвитку на період до 2030 року, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», а також Оновлена стратегія сталого розвитку ЄС. Стратегія також ґрунтується на SWOT-аналізі та аналізі прогалин політики, законодавчих актів, програм і планів. Окрема увага приділяється сферам природокористування та охорони довкілля, сільському господарству. Вперше було передбачено завдання, спрямовані на екологізацію аграрної сфери. Мова йде насамперед про запровадження методів ведення сільського господарства, які дають можливість підвищити життєстійкість і продуктивність та збільшити обсяги виробництва, сприяють збереженню екосистем, зміцнюють здатність адаптуватися до зміни клімату, екстремальних погодних явищ, посухи, повеней та інших стихійних лих, які поступово поліпшують якість земель і ґрунтів [10].

Але ці положення мають переважно декларативний характер, без наведення необхідної конкретики, зокрема не визначено термінів реалізації завдань, їх пріоритетності та етапності реалізації, не встановлено чітких індикаторів цілей екологічної складової, за якими можна відстежувати стан процесу та успішність їх досягнення.

На законодавчому рівні мають бути чітко розмежовані повноваження державних органів у сфері управління й контролю за еколого-збалансованим та раціональним використанням природних ресурсів аграрними товаровиробниками у процесі сільськогосподарської виробничої діяльності, а органам контролю мають бути надані дієві та ефективні механізми для здійснення своїх функцій у цій сфері та для застосування заходів відповідальності у разі порушення приписів законодавства [5, с. 70-71]. Слід погодитись із К. А. Кондратьєвою, яка доходить висновку, що особливістю правового регулювання екологічних питань у сфері сільськогосподарського виробництва є одночасне регулювання відносин у цій сфері з декількох центрів, а саме – через головні центральні органи виконавчої влади, які здійснюють державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, аграрного виробництва та охорони здоров'я населення. Це обумовлюється диференціацією регулювання в залежності від об'єкта, на який спрямовано негативний вплив сільськогосподарського виробництва [11, с. 4].

Але варто зазначити, що спільна участь органів виконавчої влади можлива лише за умови ефективного здійснення ними своїх повноважень. Так, відповідно до Положення «Про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838, новоутворене Міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, державну політику у сфері сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави [12]. Своєю чергою формування політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, згідно з Положенням «Про Міністерство енергетики та захисту довкілля України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 32 в редакції постанови Кабінету

Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 847, забезпечує Міністерство енергетики та захисту довкілля України [13].

Зазначені органи державної влади було створено в результаті проведення реформи оптимізації системи органів виконавчої влади, передбаченої постановою Кабінету Міністрів від 2 вересня 2019 р. № 829 «Про деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади». Мета реформи полягає в оптимізації системи центральних органів виконавчої влади шляхом перейменування та поєднання функцій [14]. Але запровадження даної реформи істотним чином перешкоджає проведенню екологізації сільськогосподарського виробництва, адже здійснення заходів, спрямованих на збереження навколишнього природного середовища, Міністерством енергетики та захисту довкілля, яке поєднує діаметрально протилежні функції, та завдання якого створюють конфлікт інтересів, є неможливим.

Екологізація сільськогосподарського виробництва потребує значних фінансових витрат і достатнього матеріального забезпечення. В Україні фінансове забезпечення екологізації агропромислового виробництва може здійснюватися як за рахунок бюджету (кошти Державного і місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища), так і мати позабюджетний характер (добровільні внески, кредити і позики фінансових установ, гранти міжнародних організацій) [15]. Маємо погодитися з І. І. Конєвою, що на сучасному етапі розвитку економіки в Україні державна підтримка є важливою складовою системи фінансового забезпечення розвитку екологічного агропромислового виробництва. Недосконалість вітчизняного законодавства щодо його розвитку стає перешкодою в розробці дієвого механізму фінансового забезпечення сталого агроекологічного виробництва [16].

Так, відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік», з Державного бюджету на здійснення екологічної політики було виділено 8 768 743,8 тис. гривень, що складає приблизно 0,8% від суми всіх видатків Державного бюджету, для Міністерства аграрної політики передбачено видатки в обсязі 12 341 643,0 тис. гривень, що становить приблизно 1,1% від загальної суми видатків [17]. Своєю чергою, відповідно до Проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», для Міністерства енергетики та захисту довкілля було передбачено 13 538 032,4 тис. гривень, що становить близько 1,2% від загальної суми видатків на 2020 рік. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства отримало 22 386 885,9 тис. гривень, що склало 1,9% від усієї суми видатків [18]. Для порівняння, витрати з бюджету Європейського союзу на аграрну політику становлять 36% від загальної кількості, на забезпечення охорони навколишнього природного середовища – 5,6% [19].

Однією з перешкод для екологізації сільськогосподарського виробництва та екологічно збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення є також значна роздрібненість, розпайованість, нераціональний розмір земельної ділянки, неефективне землеволодіння і

землекористування, далекоземелля, черезсмужжя. Як свідчить світовий досвід, одним зі способів вирішення зазначених проблем і підвищення ефективності виробництва у сільському господарстві є консолідація земель сільськогосподарського призначення [4, с. 138].

Консолідація земель – це інтегрована система заходів з організації території землекористувань (землеволодінь) через об'єднання роздрібнених земельних ділянок у компактні масиви, створення правових та інституційних механізмів щодо уникнення фрагментації земель, а також природоохоронних заходів, здійснення необхідних поліпшень для агроформувань, зокрема іригаційно-дренажної інфраструктури, дорожньої мережі, заходів ведення боротьби з ерозією та поліпшення природних ландшафтів, що базується на засадах раціональності та економічній ефективності [20, с. 28]. Отже, підґрунтям проведення консолідації земель в Україні є необхідність усунення їх надмірного подрібнення.

Ефективне товарне сільськогосподарське виробництво можливе лише у випадку, якщо суб'єкт господарювання володіє достатньою кількістю земельних ресурсів. Земельна ділянка, що виділена в натурі (на місцевості) як земельна частка (пай), в середньому по Україні має площу від 0,2 до 6 га. Наслідком поділу земель сільськогосподарського землеволодіння стає неспроможність власників компенсувати витрати, пов'язані із застосуванням сучасних агротехнологій, придбанням засобів хімізації, новітньої сільськогосподарської техніки тощо. Власники дрібних земельних ділянок, які бажають обробляти їх самостійно, позбавлені можливості придбати сучасні засоби автоматизації сільського господарства, створювати та розвивати сільськогосподарську інфраструктуру, впроваджувати системи управління якістю продукції, оскільки доходів від звичайної сільськогосподарської діяльності для цього буде явно недостатньо [21]. Таке використання також супроводжується з переважанням у структурі посівів ґрунтовиснажувальних культур (зернових, соняшнику, ріпаку), недосконалої системи обробки землі, застосування хімічно небезпечних технологій виробництва, використання хімічних добрив, оскільки здійснення таких заходів є більш дешевим. Укрупнення землекористування до економічно-обґрунтованих розмірів дозволяє зменшити собівартість сільськогосподарської продукції та підвищити конкурентоспроможність товаровиробників. А отже, веде до більш ефективного ведення сільського господарства.

Висновки. Надмірне подрібнення сільськогосподарських угідь, розораність земель, порушення стійкості агроландшафтів, переважання у структурі посівів ґрунтовиснажувальних культур, забруднення ґрунтів небезпечними хімічними речовинами, важкими металами, збудниками хвороб, а також засмічення сільськогосподарських угідь, – саме в такому стані сьогодні перебувають сільськогосподарські землі України. Для подолання цієї проблеми особливого значення набуває пошук шляхів екологічної перебудови агросфери, проведення її екологізації. Екологізація сільськогосподарського виробництва можлива лише в умовах функціонування ефективного законодавства в аграрній, природоохоронній, адміністративній та земельній сферах. На жаль, сьогодні Україна має дещо протилежну

тенденцію. Зокрема, на підставі проведених досліджень можемо виділити основні проблеми, які перешкоджають запровадженню цього процесу:

- декларативний характер норм екологічного та аграрного законодавства;
- відсутність спільної державної політики, спрямованої на забезпечення охорони навколишнього природного середовища в сільськогосподарському секторі;
- недостатнє фінансове забезпечення;
- недосконала система органів державної влади.

Список літератури

1. Попович І. І. Словник екологічних термінів. *Акрешори: Писаний Камінь*, 2010. URL: <https://evrika.if.ua/740/> (дата звернення: 30.09.2019).
2. Трегобчук В. М. Ландшафтно-екологічне районування території України. *Вісник аграрної науки*. 1999. № 5. С. 50-56.
3. Курман Т. В. Екологізація традиційного сільськогосподарського виробництва як засіб забезпечення його сталого розвитку: правові аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 4. 2018. С. 95-99.
4. Оверковська Т. К. Правові засади екологізації сільськогосподарського виробництва. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 6/2018. С. 136-141. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/6/24.pdf>. (дата звернення: 11.10.2019).
5. Кравець Н. В. Екологізація аграрного виробництва як принцип аграрного права: дис. канд. юр. наук: 12.00.06. Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. 2015. С. 187.
6. Лукінов І. І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). *НАН України, Ін-т економіки*. 1997. С. 455.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1999 р. № 1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
8. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.
9. Позняк Е. В. Проект нової стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року: критичні міркування. *Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного, земельного й аграрного права в умовах євроінтеграції* : матеріали кругл. столу (м. Харків, 8 груд. 2017 р.). Харків, 2017. С. 200-202.
10. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року: Проект Закону. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9015&skl=9 (дата звернення: 05.10.2019).
11. Кондратьєва К. А. Правове регулювання екологічної безпеки в сфері сільськогосподарського виробництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2013. С. 16.
12. Про Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838. *Офіційний вісник України*. 2019. № 74. Ст. 2588.
13. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 847. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 186.
14. Про деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів 2 вересня 2019 р. № 829. *Офіційний вісник України*. 2019. № 71. Ст. 2508.
15. Погріщук Г. Б. Інноваційно-орієнтований розвиток сільськогосподарського виробництва на засадах екологізації : монографія. Тернопіль : Крок, 2016. 426 с.

16. Конєва І. І. Фінансові інструменти портфельного інвестування екологізації агропромислового виробництва. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2012. 11. С. 210-215. URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6827/1/Конєва%20І.%20І.%20Фінансове%20забезпечення.pdf> (дата звернення: 05.10.2019).
17. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23 листопада 2018 р. № 2629-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2018. № 50. Ст. 400.
18. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Проект Закону України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66853 (дата звернення: 15.10.2019).
19. 2019EUBudget: Commission proposes a budget focused on continuity and delivery – for growth, solidarity, security. URL: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3870_en.htm (дата звернення: 05.10.2019).
20. Анисенко О. В., Склярчук Т. І. Консолідація земель сільськогосподарського призначення як механізм удосконалення управління землекористуванням. *Інвестиції: практика та досвід.* Київ, 2018. № 10. С. 27-31. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2018/7.pdf (дата звернення: 11.10.2019).
21. Мартин А., Краснолуцький О. Консолідація земель сільськогосподарського призначення в Україні: механізм здійснення. URL: <http://zsu.org.ua/andrijmartin/92-2011-06-14-08-46-34> (дата звернення: 10.10.2019).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2019 р.

В. А. Грищенко

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,
кафедра экологического права
ул. Пушкинская, 77, Харьков, 61024, Украина

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЗАЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В УКРАИНЕ

Резюме

В статье определено понятие экологизации сельскохозяйственного производства, установлено границы дальнейшей экологизации аграрного производства и направления в этой сфере, проанализированы нормативно-правовые акты, обеспечивающие проведение данного процесса. На основании проведенных исследований были выделены основные проблемы, которые препятствуют экологизации сельскохозяйственного производства.

Ключевые слова: экологизация производства, охрана окружающей природной среды, сельскохозяйственное производство, использование земли.

V. A. Grishchenko

Yaroslav Mudryi National Law University,
The Department of Ecological Law
Pushkinskaya str., 77, Kharkiv, 61024, Ukraine

LEGAL PROBLEMS OF ECOLOGIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN UKRAINE

Summary

The article defines the concept of ecologization of agricultural production, establishes the boundaries for further ecologization of agricultural (agrarian) production and the directions in this area, analyzes the regulatory legal acts ensuring this process. Based on the studies, the main problems that impede the ecologization of agricultural production were identified.

Key words: ecologization of production, environmental protection, agricultural production, land use.